

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

СОЛОВЙОВ ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 349.3: 364.322

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО
ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО
ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО
ЗАХВОРЮВАННЯ, ЯКІ СПРИЧИНИЛИ ВТРАТУ
ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

12.00.05 «Трудове право;
право соціального забезпечення»

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор **Прилипка Сергій Миколайович**, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, професор кафедри трудового права, дійсний член (академік) НАПрН України.

Офіційні опоненти:

– доктор юридичних наук, професор **Москаленко Олена Вячеславівна**, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін;

– кандидат юридичних наук, доцент **Костюченко Олена Євгенівна**, Національний університет державної фіскальної служби України, професор кафедри цивільного права та процесу.

Захист відбудеться 8 квітня 2019 р. о 10⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.03 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84а.

Автореферат розіслано 28 лютого 2019 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. П. Матюхіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Процес реформування суспільного життя в Україні пов'язаний із законодавчим та практичним втіленням соціальних стандартів, притаманних демократичним і правовим країнам світу. У сфері соціального захисту працюючого населення соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання займає найважливіше місце. Формування ефективного механізму, який забезпечуватиме належний соціальний захист працівників, їх сімей та реалізацію права на працю в умовах, що відповідають сучасним вимогам безпеки та гігієни праці, є найважливішим напрямом державної політики.

Поряд із запровадженням сучасних технологій, нової техніки, використанням наукових досягнень у сфері організації праці велике значення має вдосконалення правового регулювання соціального страхування від нещасних випадків, аварій та професійних захворювань, яке покликано компенсувати втрати та шкоду, заподіяну працівникам внаслідок виробничих травм або професійних захворювань.

Останнім часом правове регулювання досліджуваного виду страхування зазнало значних змін у зв'язку із набранням чинності новою редакцією Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Застосування деяких положень цього Закону на практиці породжує цілий комплекс проблем, які потребують нагального розв'язання, що й обумовлює актуальність теми цієї дисертаційної роботи.

Вагомий внесок у розвиток наукової думки у сфері соціального страхування зробили В. С. Андреев, В. В. Андрієв, В. М. Андрієв, Є. І. Астрахан, К. С. Батигін, М. І. Боднарук, Н. Б. Болотіна, Н. А. Вігдорчик, Г. С. Гончарова, І. Ф. Енгель, В. В. Жернаков, Л. В. Забелін, Р. І. Іванова, Ю. Ю. Івчук, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, О. Є. Костюченко, О. І. Кульчицька, Н. А. Купіна, А. М. Лушников, М. В. Лушнікова, О. В. Москаленко, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипка, В. Д. Роїк, С. М. Синчук, А. М. Слюсар, Б. І. Сташків, Б. С. Стичинський, Н. М. Хуторян, М. Ю. Федорова, Г. І. Чанишева, В. Ш. Шайхатдінов, В. І. Щербина, Л. П. Шумна, О. М. Ярошенко та ін. Водночас, попри важливість системи соціального страхування, правові проблеми соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання не були предметом спеціального вивчення. В окремих роботах розглядалися лише питання, пов'язані із визначенням та порядком розслідування нещасних випадків, а також загальні питання страхування від нещасних випадків. Що стосується організації страхування та регулювання відносин у цій сфері, а також страхування від професійних захворювань, то такі проблеми в Україні спеціально не досліджувались, а результати наукового аналізу їх окремих

аспектів не охоплюють всього комплексу питань, які становлять науковий інтерес і мають практичну значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідницьких робіт кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах державної цільової комплексної програми «Проблеми вдосконалення правового регулювання відносин у сфері праці та соціального захисту» (номер державної реєстрації 0111u000960). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого 17 грудня 2004 р. (протокол № 5).

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у формуванні цілісної концепції правового регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; вирішенні теоретичних і практичних питань вдосконалення законодавства, що регулює цей вид страхування.

Поставлена мета зумовила вирішення у дисертаційній роботі таких наукових завдань:

- визначити закономірності, які обумовлюють необхідність існування і подальшого розвитку системи загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- з'ясувати особливості розвитку правового регулювання страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- охарактеризувати зарубіжний досвід правового регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- сформулювати поняття й ознаки загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- розкрити зміст принципів загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- встановити правовий статус суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- конкретизувати визначення та виокремити суттєві риси соціального ризику нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

- аргументувати пропозиції щодо вдосконалення правового механізму надання матеріального забезпечення у системі

загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Об'єктом дослідження є правові відносини у сфері соціального страхування.

Предметом дослідження є правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження і виконання зумовлених нею завдань використовувались досягнення загальної теорії держави і права, ідеї та концепції, розроблені у науці права соціального забезпечення, інших галузей юридичної науки, теоретичні напрацювання провідних вчених-юристів, соціологів, економістів. При написанні роботи застосовувались як загальнонаукові, так і спеціальні правові методи дослідження. Зокрема, історичний і діалектичний методи використані при вивченні динаміки розвитку законодавства про соціальне страхування; порівняльно-правовий метод дослідження застосовано при визначенні специфіки правового регулювання забезпечення постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання у міжнародній практиці, що дало можливість зробити узагальнення і визначити напрями вдосконалення національного законодавства у цій сфері; за допомогою методів абстрагування та узагальнення розроблено дефініції різних правових понять і категорій, таких як страховий інтерес, застрахована особа, об'єкт страхування, страховий випадок, нещасний випадок, професійне захворювання та ін.; у процесі формулювання нових правових приписів щодо регулювання відносин у сфері соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання використано формально-юридичний метод.

Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, а також інші підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практичного застосування норм закону та підзаконних актів, політико-правова публіцистика, судова практика, довідкові видання, статистичні дані тощо.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлена робота є одним із перших в Україні комплексним дослідженням правового регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та

професійного захворювання. У результаті наукового аналізу сформульовано низку положень і висновків.

Уперше:

– обґрунтовується теза, що страховим інтересом страхувальника у соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання є певний майновий інтерес, пов'язаний з необхідністю нести матеріальні збитки у зв'язку із заподіянням шкоди життю, здоров'ю та працездатності застрахованої особи внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, які трапляються під час виконання або у зв'язку з виконанням певної роботи в інтересах страхувальника;

– визначено, що Фонд соціального страхування України виконує економічну, контролюючу, профілактичну, реабілітаційну та інформаційно-аналітичну функцію, а його діяльність має економічний, соціальний, превентивний та нормотворчий аспект;

– обґрунтовано необхідність запровадження термінової реабілітації постраждалих від нещасного випадку на виробництві та розроблення Міністерством соціальної політики України спільно з Міністерством охорони здоров'я України спеціального порядку її надання;

– на підставі опрацювання досвіду зарубіжних країн у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання обґрунтовано доцільність впровадження таких новацій: 1) створення спеціалізованих медичних установ для надання медичної допомоги та реабілітаційних послуг виключно постраждалим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання (досвід Німеччини); 2) впровадження системи розрахунків страхових внесків, яка враховує специфіку кожного підприємства, а також рівень дотримання заходів з охорони праці (на прикладі Франції); 3) законодавче закріплення можливості пред'явлення регресних вимог Фондом соціального страхування України до страхувальника (з досвіду Австрії, Великобританії, Італії, Іспанії та ін.); 4) віднесення до кола осіб, застрахованих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, фермерів та працівників кооперативів (впроваджено у Литві, Польщі, Португалії, Швеції);

– зроблено висновок щодо необхідності законодавчого врегулювання питання сплати страхових внесків за осіб, які навчаються, шляхом покладання цього обов'язку на особу, що сплачує за навчання студента (учня, клінічного ординатора, аспіранта, докторанта), тобто є заінтересованою стороною, а стосовно засуджених – на суб'єкта, який отримує користь від праці засудженого, тобто це або кримінально-виконавча установа, або підприємство, з яким укладено спеціальний

договір, відповідно до якого засуджений має працювати на цьому підприємстві;

– доведено доцільність включити осіб, які відбувають покарання у вигляді громадських робіт, до кола застрахованих осіб, передбачених у ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

– запропоновано визнати останній день, коли застрахована особа здійснювала трудову діяльність, яка здатна була викликати професійне захворювання, що спричинило втрату працездатності, датою, з якої повинен починатись розрахунок щомісячної страхової виплати для цієї особи.

Удосконалено:

– формулювання визначення поняття «застрахована особа в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання», якою слід вважати фізичну особу, що відповідно до законодавства підлягає державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в обов'язковому порядку або на засадах добровільної участі незалежно від факту оплати страхових внесків страхувальником;

– визначення об'єкта загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання; як такий слід розглядати соціальний ризик завдання шкоди матеріальним інтересам застрахованої особи, що виражається у втраті заробітку або іншого доходу внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання;

– трактування терміна «нешасний випадок на виробництві», як обмеженої в часі події або раптового впливу на застрахованого небезпечного виробничого фактора або середовища, внаслідок яких було завдано шкоди психічному або фізичному стану здоров'я, що спричинило повну або часткову втрату працездатності або смерть, за обставин, передбачених у спеціальному Переліку, який затверджується Кабінетом Міністрів України;

– дефініцію поняття «професійне захворювання», під яким запропоновано розуміти захворювання, що виникло внаслідок дії на застрахованого, під час виконання ним своєї роботи, небезпечного та шкідливого виробничого фактора або середовища, яке спричинило повну або часткову втрату працездатності або смерть та міститься у затвердженому постановою Кабінету Міністрів України Переліку професійних захворювань, або якщо ця хвороба не міститься в зазначеному Переліку, але з наукової точки зору був встановлений прямий зв'язок між фактором виробничого впливу та захворюванням.

Набули подальшого розвитку:

– науковий підхід до визначення сукупності ознак, що становлять особливість обов’язкового соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, серед яких: 1) особлива фінансова природа; 2) виконання функції не лише компенсації, а й попередження соціального ризику; 3) централізованість надання матеріального забезпечення; 4) специфічне коло суб’єктів; 5) специфічний об’єкт; 6) закріплення виключно законодавством видів і розміру забезпечення по страхуванню; 7) обчислення допомоги із заробітку постраждалого;

– теза щодо необхідності визнання нещасних випадків, які трапляються по дорозі на роботу та з роботи, такими, що мають виробничий характер, незалежно від того, яким чином застрахований пересувається, – пішки, на власному, громадському чи на транспорті роботодавця;

– пропозиція стосовно доцільності виплачувати постраждалому внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання допомоги по тимчасовій непрацездатності з першого дня настання тимчасової непрацездатності за рахунок коштів Фонду соціального страхування України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони спрямовані на вдосконалення правового регулювання загальнообов’язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Висновки та пропозиції, одержані в роботі, можуть бути використані: у науково-дослідницькій діяльності як основа для подальшого опрацювання проблемних питань, пов’язаних із теоретичними і практичними аспектами загальнообов’язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання; у сфері правотворчості – при внесенні змін і доповнень до законів та підзаконних актів, а також при розробці та здійсненні програм діяльності уряду в соціальній сфері; у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Право соціального забезпечення», «Загальнообов’язкове державне соціальне страхування», «Правове регулювання соціального обслуговування», «Матеріальні та процесуальні особливості захисту соціальних прав», а також при підготовці навчальної та методичної літератури.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися та обговорювалися на засіданнях кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Результати проведеного дослідження апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-теоретичних і науково-практичних конференціях:

«Трудове право України в контексті європейської інтеграції» (Харків, 25–27 травня 2006 р.); «Гарантії прав суб'єктів трудових правовідносин в умовах ринкової економіки» (Хмельницький, 29–30 вересня 2006 р.); «Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин» (Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 р.); «Трудове право України: сучасний стан і перспективи» (Сімферополь, 22–24 травня 2008 р.); «Актуальні проблеми розвитку законодавства про працю та соціальне забезпечення» (Харків, 22–23 квітня 2009 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення» (Харків, 8–9 жовтня 2010 р.); «Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення» (Харків, 7–8 жовтня 2011 р.); «Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми» (Харків, 5–6 жовтня 2012 р.); «Актуальні проблеми трудового права і права соціального забезпечення» (Харків, 27–28 вересня 2013 р.); «Правове регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: проблеми і перспективи розвитку» (Харків, 3–4 жовтня 2014 р.); «Актуальні питання удосконалення законодавства про працю та соціальне забезпечення» (Харків, 29 вересня 2017 р.); «Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення» (Харків, 3 листопада 2017 р.).

Публікації. Ключові теоретичні та практичні положення здійсненого дослідження відображені у семи наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях (у тому числі одна – у зарубіжному науковому виданні) і в тезах 11 доповідей і повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації визначаються метою і завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які поділені на вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 225 сторінок, з них основний текст – 195 сторінок, список використаних джерел (269 найменувань) – 27 сторінок, додатки – 3 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету і завдання роботи, визначено наукову новизну дослідження, його практичне і теоретичне значення, наведено дані, що свідчать про апробацію дисертації та її наукових висновків.

Розділ 1 «Теоретичні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 1.1 «Історичні концепції способів захисту постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання» включає два пункти.

У пункті 1.1.1 *«Розвиток правових механізмів захисту постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання у країнах Західної Європи»* зроблено висновок, що протягом останніх кількох сторіч існували такі способи захисту постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: деліктно-договірний спосіб, який ґрунтується на засадах договору та цивільно-правового принципу відповідальності; деліктний спосіб, в основі якого є виключно цивільно-правова відповідальність заподіяча шкоди; спеціальна розширена відповідальність роботодавців, в основу якої покладено принципи цивільно-правової відповідальності, закріплені в окремому спеціальному нормативно-правовому акті, та соціальне страхування (обов'язкове та добровільне). Виокремлено й проаналізовано важливі особливості кожного із цих способів.

У пункті 1.1.2 *«Розвиток правових механізмів захисту постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в Україні»* обстоюється позиція, що Україна пройшла той же шлях, що і більшість країн Західної Європи. Першим етапом розвитку соціального захисту працюючих було відшкодування шкоди за нормами цивільного права (з середини XIX ст. до початку XX ст.). Другим етапом слід вважати період спеціальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику нещасним випадком на виробництві, який застосовувався на початку XX ст., а потім – майже увесь час перебування України у складі СРСР. Третім етапом стало введення обов'язкового соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання наприкінці XX ст.

У підрозділі 1.2 *«Світовий досвід соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання»* проведено дослідження, яке дозволило виявити існуючі на сьогодні в світі способи захисту постраждалих на виробництві: соціальне страхування від професійних ризиків; відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику внаслідок трудового каліцтва; загальне соціальне страхування; комбінований тип соціального захисту постраждалих на виробництві. На підставі аналізу зарубіжного досвіду захисту постраждалих на виробництві виявлено позитивні елементи організації соціального страхування в окремих країнах і зроблено певні пропозиції щодо запозичення цього досвіду для вдосконалення системи соціального страхування в Україні.

У підрозділі 1.3 *«Поняття та принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання»* розглянуто сутнісні ознаки та

властивості соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Пропонується його авторське визначення, відповідно до якого обов'язковим соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання слід вважати відносини із захисту інтересів застрахованої особи і членів її сім'ї, на рівні соціально-прийнятних стандартів життєдіяльності, від настання несприятливих матеріальних і соціальних наслідків у разі отримання цією особою виробничої травми, трудового каліцтва або виявлення у неї професійного захворювання за рахунок спеціалізованого цільового державного Фонду соціального страхування, що формується із страхових внесків, які сплачують у силу закону страхувальники, та інших коштів.

Проведено детальний аналіз закріплених у законодавстві принципів соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, а також запропоновано доповнити цей перелік принципом самоврядування, який передбачає, що всі учасники системи страхування, тобто застраховані, страхувальники та страховики, несуть рівною мірою відповідальність за управління страховим фондом.

Розділ 2 «Правовий статус суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання» містить три підрозділи.

У підрозділі 2.1 «Правовий статус застрахованих та осіб, які мають право на забезпечення» зроблено висновок, що застрахованою особою в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання слід вважати фізичну особу, яка відповідно до законодавства підлягає державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в обов'язковому порядку або на засадах добровільної участі незалежно від факту оплати страхових внесків страхувальником. Аргументується пропозиція щодо розширення кола застрахованих за рахунок осіб, які відбувають покарання у вигляді громадських робіт, а також фермерів та працівників кооперативів.

У підрозділі 2.2 «Правовий статус страхувальників» автор робить висновок, що неодмінною рисою страхувальника є наявність страхового інтересу, під яким слід розуміти певний майновий інтерес, пов'язаний з необхідністю нести матеріальні збитки у зв'язку із заподіянням шкоди життю, здоров'ю та працездатності застрахованої особи внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, які трапляються під час викання або у зв'язку з виконанням певної роботи в інтересах страхувальника.

Зазначається, що страхування студентів (учнів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів) від нещасного випадку на виробництві має фінансуватись тією особою, яка сплачує за їх навчання,

тобто є заінтересованою стороною; а стосовно осіб, які відбувають покарання, це повинно здійснюватися за рахунок суб'єкта, який отримує користь від праці засудженого, тобто або кримінально-виконавчої установи, або підприємства, з яким укладено спеціальний договір, відповідно до якого засуджений має працювати на цьому підприємстві.

Автор робить висновок, що зміни, внесені до законодавства стосовно відмови від такого поняття як «клас професійного ризику» та його впливу на розмір єдиного внеску, порушують принцип диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності та фактично нівелюють превентивну функцію соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

У підрозділі 2.3 «Правовий статус Фонду соціального страхування України» зазначається, що Фонд є спеціалізованою публічною фінансово-кредитною установою, створеною державою для управління страхуванням, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення інших функцій згідно із законом і статутом Фонду. Досліджуючи правовий статус Фонду соціального страхування України як страхувальника, було встановлено, що Фонд виконує економічну, контролюючу, профілактичну, реабілітаційну та інформаційно-аналітичну функції, а його діяльність має економічний, соціальний, превентивний та нормотворчий аспект.

Розділ 3 «Підстави надання страхового забезпечення та види страхових виплат» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Нещасний випадок на виробництві та професійне захворювання як підстави надання страхового забезпечення» автором запропоновано власні визначення страхового випадку, нещасного випадку, нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Зокрема, на думку автора, під нещасним випадком слід розуміти обмежену в часі подію або раптовий вплив на застрахованого небезпечного виробничого фактора чи середовища, внаслідок яких заподіяно шкоду психічному або фізичному стану здоров'я або смерть. Нещасним випадком на виробництві пропонується вважати обмежену в часі подію або раптовий вплив на застрахованого небезпечного виробничого фактора або середовища, внаслідок чого було завдано шкоди психічному або фізичному стану здоров'я, що спричинило повну або часткову втрату працездатності або смерть, за обставин, передбачених у спеціальному Переліку, який затверджується Кабінетом Міністрів України.

Зроблено висновок про доцільність внести зміни до законодавство про соціальне страхування щодо необхідності визнання нещасних випадків, які трапляються по дорозі на роботу та з роботи, такими, що мають виробничий характер незалежно від того, яким чином застрахований

пересувається, – пішки, на власному, громадському чи на транспорті роботодавця.

Пропонується авторське визначення професійних захворювань, якими, на думку автора, слід вважати захворювання, яке виникло внаслідок дії на застрахованого, під час виконання ним своєї роботи, небезпечного та шкідливого виробничого фактора або середовища, що спричинило повну або часткову втрату працездатності або смерть та яке міститься у затвердженому постановою Кабінету Міністрів України Переліку професійних захворювань або якщо ця хвороба не міститься в зазначеному переліку, але з наукової точки зору був встановлений прямий зв'язок між фактором виробничого впливу та захворюванням.

У підрозділі 3.2 «Види страхових виплат та порядок їх надання» робиться акцент на тих виплатах, які передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». До цих виплат віднесено: щомісячну страхову виплату, одноразову допомогу, допомогу у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, страхову виплату дитині, яка народилася з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності, а також витрати на медичну та соціальну допомогу. Звертається увага на розмежування щомісячної страхової виплати й пенсії по інвалідності. Пропонується визнавати останній день, коли застрахована особа здійснювала трудову діяльність, яка здатна була викликати професійне захворювання, датою, з якої повинен починатись розрахунок щомісячної страхової виплати для цієї особи.

Керуючись метою зменшення фінансового навантаження на страхувальника, автором обґрунтовується доцільність внесення необхідних змін до законодавства про соціальне страхування та зобов'язати Фонд соціального страхування України виплачувати постраждалому внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання допомогу по тимчасовій непрацездатності з першого дня настання тимчасової непрацездатності.

Обґрунтовується необхідність запровадити в Україні термінову реабілітацію постраждалих від нещасного випадку на виробництві та Міністерству соціальної політики України спільно з Міністерством охорони здоров'я України розробити спеціальний порядок її надання.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й вирішення наукового завдання, що полягало у визначенні закономірностей, які обумовлюють необхідність існування і подальшого розвитку системи загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного

випадку на виробництві та професійного захворювання, встановленні правового статусу суб'єктів цього виду страхування, а також аргументуванні пропозицій щодо вдосконалення правового механізму надання матеріального забезпечення постраждалим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. У результаті проведеного дослідження сформульовано наведені далі основні висновки та пропозиції.

1. Аналіз історичних аспектів формування способів захисту постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання дозволив визначити тенденції розвитку законодавства у цій сфері. Проведене дослідження дозволило констатувати, що протягом останніх сторіч сформовано такі способи захисту постраждалих: деліктно-договірний спосіб (ґрунтується на засадах договору та цивільно-правового принципу відповідальності); деліктний спосіб (основа – цивільно-правова відповідальність заподіяча шкоди); спеціальна розширена відповідальність роботодавців (в основі – принципи цивільно-правової відповідальності, які закріплені в окремому спеціальному нормативно-правовому акті) та соціальне страхування (обов'язкове та добровільне). Соціальне страхування є результатом трансформації цивільно-правових способів захисту постраждалих на виробництві, що ґрунтувалися на індивідуальній відповідальності заподіяча шкоди, у соціально-страховий механізм колективної відповідальності у зв'язку з настанням особливого соціального ризику втрати заробітної плати внаслідок завдання шкоди життю, здоров'ю та працездатності працівника нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням.

2. В еволюції правового підходу до забезпечення постраждалих на виробництві працівників в Україні можна виокремити кілька етапів.

У дореволюційний період Україна пройшла той же шлях, що і більшість країн Західної Європи. На першому етапі (з середини XIX ст. до початку XX ст.) домінувала компенсація шкоди за нормами цивільного права. Вона здійснювалась у повному обсязі, але її отримання ускладнювалося необхідністю встановлення судом права працівника на таку компенсацію та ризиком неплатоспроможності роботодавця. У свою чергу, для роботодавця витрати на виплату відшкодування були непередбачувані й могли стати непосильним тягарем.

Другим етапом є період спеціальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику нещасним випадком на виробництві (з початку XX ст., а потім – майже увесь час перебування України у складі СРСР). Обов'язок доведення вини перемістився з працівника на роботодавця, який мав довести провину потерпілого у нещасному випадку. Виникла можливість добровільного страхування відповідальності роботодавця, що давало змогу розраховувати і планувати свої витрати на

забезпечення працівників, а працівникам значно спрощувало отримання відшкодування.

Третім етапом стало введення обов'язкового соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання наприкінці ХХ ст. Перехід від спеціальної відповідальності роботодавця та можливості добровільного страхування до соціального страхування від професійних ризиків пов'язаний зі зміною основ страхування – його об'єкта, принципів і завдань. Було створено принципово інший механізм компенсації шкоди, заподіяної здоров'ю працівника трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, а в разі його смерті – непрацездатним утриманцям. Таким механізмом стало загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Досвід нашої країни й економічно розвинених західних країн дає підстави для висновку: серед механізмів захисту постраждалих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання обов'язкове соціальне страхування є найбільш ефективним. Соціальне страхування є системою, яка здатна забезпечити необхідний та належний соціальний захист працівників та є економічно найбільш вигідною для роботодавця.

3. Застрахованою особою у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання пропонується вважати фізичну особу, яка відповідно до законодавства підлягає державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в обов'язковому порядку або на засадах добровільної участі незалежно від факту оплати страхових внесків страхувальником.

4. З метою узгодження положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» з іншими нормативними актами доцільно доповнити ст. 53 Закону України «Про освіту» та ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» положенням про те, що особи, які навчаються, мають право на соціальне забезпечення в разі заподіяння шкоди життю та здоров'ю нещасним випадком, який стався при залученні цих осіб до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах.

5. Дослідження досвіду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в Європі свідчить, що в усіх країнах цього континенту до застрахованих осіб передусім відносять найманих працівників, проте в деяких країнах існують й інші категорії осіб, які вважаються застрахованими. Зокрема, це студенти,

особи, які проходять професійну підготовку, надомні працівники, ув'язнені, самозайняті особи, моряки, військовослужбовці, працівники органів внутрішніх справ, рятувальники, фермери, працівники кооперативів, спортсмени та ін. Запропоновано доповнити коло застрахованих осіб в Україні фермерами та працівниками кооперативів. Обґрунтовано також доцільність включення осіб, які відбувають покарання у вигляді громадських робіт, до кола застрахованих осіб за ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

6. Встановлено, що страховий інтерес страхувальника у соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання – це певний майновий інтерес, пов'язаний з необхідністю нести матеріальні збитки у зв'язку із заподіянням шкоди життю, здоров'ю та працездатності застрахованої особи внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, які трапляються під час виконання або у зв'язку з виконанням певної роботи в інтересах страхувальника.

7. Страхування студентів (учнів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів) від нещасного випадку на виробництві має фінансуватися тією особою, яка сплачує за їх навчання, тобто є заінтересованою стороною. Розмір страхового внеску доцільно включити до вартості навчання, а безпосереднє перерахування таких коштів до органу, який здійснює адміністрування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, має здійснювати навчальний заклад, з яким застрахований учень, студент, клінічний ординатор, аспірант або докторант перебувають у відповідних правовідносинах із навчання. Страхувальником для осіб, які відбувають покарання, має бути суб'єкт, який отримує користь від праці засудженого, тобто це або кримінально-виконавча установа, або підприємство, з яким укладено спеціальний договір, відповідно до якого засуджений має працювати на цьому підприємстві; щодо осіб, які відбувають покарання у виді громадських робіт, страхувальниками мають бути підприємства, на яких засуджені відбувають громадські роботи.

8. Зміни, внесені до законодавства стосовно відмови від такого поняття, як «клас професійного ризику», та його впливу на розмір єдиного внеску, порушують принцип диференціювання страхового тарифу з урахуванням умов і стану безпеки праці, виробничого травматизму та професійної захворюваності та фактично нівелюють превентивну функцію соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Необхідно розробити механізм встановлення знижок та надбавок до розміру страхового внеску залежно від рівня травматизму на виробництві.

9. Страховий випадок за соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання – це нещасний

випадок на виробництві або професійне захворювання (у тому числі встановлене чи виявлене в період, коли потерпілий не перебував у трудових відносинах з підприємством, на якому він захворів), які спричинили застрахованому професійно зумовлену фізичну чи психічну травму, що призвело до тимчасової або постійної втрати працездатності; нещасний випадок або професійне захворювання, яке сталося внаслідок порушення застрахованим нормативних актів про охорону праці, що спричинило ті самі наслідки.

10. Нещасним випадком на виробництві слід вважати обмежену в часі подію або раптовий вплив на застрахованого небезпечного виробничого фактора або середовища, внаслідок якого було завдано шкоди психічному або фізичному стану здоров'я, що спричинило повну або часткову втрату працездатності або смерть, за обставин, передбачених у спеціальному Переліку, який затверджується Кабінетом Міністрів України.

11. Аргументується доцільність визнання нещасних випадків, які трапляються по дорозі на роботу та з роботи, такими, що мають виробничий характер, незалежно від того, яким чином застрахований пересувається, – пішки, на власному, громадському чи на транспорті роботодавця.

12. Професійним захворюванням, як страховим випадком, що дає право на відповідне страхове забезпечення, слід вважати захворювання, яке виникло внаслідок дії на застрахованого, під час виконання ним своєї роботи, небезпечного та шкідливого виробничого фактора або середовища, що спричинило повну або часткову втрату працездатності або смерть і міститься у затверженому урядом Переліку професійних захворювань або якщо ця хвороба не міститься в зазначеному переліку, але з наукової точки зору був встановлений прямий зв'язок між фактором виробничого впливу і захворюванням.

13. З метою зменшення фінансового навантаження на страхувальника обґрунтовано доцільність зобов'язати Фонд соціального страхування України виплачувати постраждалому внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання допомогу по тимчасовій непрацездатності з першого дня настання тимчасової непрацездатності.

14. Аргументовано необхідність запровадити в Україні термінову реабілітацію постраждалих від нещасного випадку на виробництві та Міністерству соціальної політики України спільно з Міністерством охорони здоров'я України розробити спеціальний порядок її надання.

15. Датою, з якої має починатись розрахунок щомісячної страхової виплати для осіб, що втратили працездатність внаслідок професійного захворювання, слід вважати останній день, коли застрахована особа здійснювала трудову діяльність, яка здатна була викликати таке захворювання.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, які відображають основні результати дисертації:

1. Соловьёв А. В. Понятие несчастного случая на производстве. *Проблеми законності*. 2006. № 85. С. 68–74.
2. Соловийов О. В. Особливості соціального страхування від нещасного випадку на виробництві. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 1(48). С. 269–275.
3. Соловийов О. В. Правовий статус суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві. *Проблеми законності*. 2007. № 91. С. 81–86.
4. Соловийов О. В. Особливості правового регулювання соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2012. Вип. 20. Ч. 1. Т. 2. С. 227–230.
5. Соловийов О. В. Генеза становлення та розвитку обов'язкового соціального страхування від нещасного випадку на виробництві в Україні. *Право та інновації*. 2015. № 2(10). С. 86–91.
6. Соловийов О. В. Фонд соціального страхування України як суб'єкт загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Право та інновації*. 2016. № 1(13). С. 179–184.
7. Соловийов О. Світовий досвід соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Evropský politický a právní diskurz*. 2016. Svazek 3. Vydání 2. S. 261–266.

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

1. Соловийов О. В. Принципи соціального страхування від нещасного випадку на виробництві. *Трудове право у контексті європейської інтеграції* : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 25–27 трав. 2006 р.). Харків : Укр. асоц. фахівців труд. права, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2006. С. 487–491.
2. Соловийов О. В. Правове положення Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання України. *Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин* : матеріали наук.-практ. конф. (Чернігів, 31 трав. – 2 черв. 2007 р.). Чернігів : Укр. асоц. фахівців труд. права, Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2007. С. 53–55.
3. Соловийов О. В. Правові проблеми визнання нещасного випадку таким, що має виробничий характер. *Гарантії прав суб'єктів трудових правовідносин в умовах ринкової економіки* : матеріали Міжнар. наук.-

практ. конф. (Хмельницький, 29–30 трав. 2006 р.). Хмельницький : Вид-во Хмельн. ун-ту упр. та права, 2007. С. 185–188.

4. Соловійов О. В. Відшкодування шкоди, заподіяної нещасним випадком на виробництві: зарубіжний досвід. *Трудове право України: сучасний стан та перспективи* : матеріали наук.-практ. конф. (Сімферополь, 22–24 трав. 2008 р.). Сімферополь : Укр. асоц. фахівців труд. права, Крим. юрид. ін-т, 2008. С. 291–295.

5. Соловійов О. В. Ознаки правовідносин у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві. *Актуальні проблеми розвитку законодавства про працю та соціальне забезпечення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 квіт. 2009 р.). Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2009. С. 448–450.

6. Соловійов О. В. Об'єкт загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 8–9 жовт. 2010 р.). Харків : Кроссрууд, 2010. С. 526–531.

7. Соловійов О. В. Щодо кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 7–8 жовт. 2011 р.). Харків : Кроссрууд, 2011. С. 509–512.

8. Соловійов О. В. Деякі питання відшкодування витрат на реабілітацію постраждалих від нещасного випадку на виробництві. *Актуальні проблеми трудового права і права соціального забезпечення* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 27–28 верес. 2013 р.). Харків : Право, 2013. С. 521–525.

9. Соловійов О. В. Щодо питання про допомогу з тимчасової непрацездатності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням. *Правове регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: проблеми і перспективи розвитку* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 3–4 жовт. 2014 р.). Харків : Право, 2014. С. 256–260.

10. Соловійов О. В. Щодо особливостей соціального страхування від нещасного випадку на виробництві деяких категорій застрахованих осіб. *Актуальні питання удосконалення законодавства про працю та соціальне забезпечення* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 29 верес. 2017 р.). Харків : Право, 2017. С. 440–444.

11. Соловйов О. В. Деякі аспекти правового статусу страхувальника у відносинах загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. *Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення* : матеріали VI Всеукраїн. наук.-практ. конф. (Харків, 3 листоп. 2017 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. С. 459–461.

АНОТАЦІЯ

Соловйов О. В. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення». – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2019.

Робота присвячена дослідженню теоретичних і практичних аспектів проблематики правового регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Розкрито сутність поняття і принципів соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання; визначено правовий статус його суб'єктів; досліджено поняття нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання; окреслено особливості надання окремих видів страхових виплат.

На підставі здобутих теоретичних результатів сформульовано пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства, що дасть змогу удосконалити правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальне страхування, страховий випадок, соціальний ризик, нещасний випадок, професійне захворювання, втрата працездатності, застрахована особа, страхувальник, страховик, матеріальне забезпечення, соціальні послуги, страхові виплати.

АННОТАЦИЯ

Соловьёв А. В. Правовое регулирование общеобязательного государственного социального страхования от несчастного случая на

производстве и профессионального заболевания, которые привели к утрате трудоспособности. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.05 «Трудовое право; право социального обеспечения». – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2019.

Работа посвящена исследованию теоретических и практических аспектов проблематики правового регулирования общеобязательного государственного социального страхования от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания. Проанализировано развитие правового регулирования социального страхования от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания, определены закономерности, которые обуславливают необходимость его существования и дальнейшего развития. Сделан вывод, что Украина прошла тот же путь развития защиты работников, что и большинство стран Западной Европы. Первым этапом стало возмещение вреда по нормам гражданского права (с середины XIX в. до начала XX в.). Вторым этапом следует считать период специальной ответственности работодателя за вред, причинённый работнику несчастным случаем на производстве (применялся в начале XX в., а затем – почти всё время пребывания Украины в составе СССР). Третьим этапом стало введение обязательного социального страхования от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания в конце XX в.

В результате исследования зарубежного опыта защиты пострадавших на производстве были выявлены положительные элементы организации социального страхования отдельных стран, на основании которых сделаны предложения по заимствованию этого опыта для совершенствования системы социального страхования в Украине.

Раскрыта сущность понятия социального страхования от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания. На основании анализа отличительных черт исследуемого вида социального страхования установлено его отличие от гражданско-правовой ответственности работодателя за ущерб, причинённый здоровью работника трудовым увечьем.

Исследовано понятие и правовой статус застрахованного лица. Обосновывается целесообразность расширения круга лиц, подлежащих общеобязательному государственному социальному страхованию. Установлено, что характерной особенностью страховщика в социальном страховании является наличие страхового интереса, а его главной обязанностью – уплата единого социального взноса. Проанализирован

правовой статус Фонда социального страхования Украины через призму функций и различных аспектов его деятельности.

Раскрыто понятие несчастного случая на производстве и профессионального заболевания, отмечены их общие и отличительные черты. Определены особенности предоставления отдельных видов страховых выплат в системе общеобязательного государственного социального страхования от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания. Аргументирована необходимость создания в Украине механизма предоставления срочной реабилитации пострадавшим от несчастного случая на производстве.

На основании полученных теоретических результатов сформулированы предложения по внесению изменений в действующее законодательство, что позволит усовершенствовать правовое регулирование обязательного государственного социального страхования от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания, которые привели к утрате трудоспособности.

Ключевые слова: социальная защита, социальное обеспечение, социальное страхование, страховой случай, социальный риск, несчастный случай, профессиональное заболевание, потеря трудоспособности, застрахованное лицо, страхователь, страховщик, материальное обеспечение, социальные услуги, страховые выплаты.

ABSTRACT

Soloviov O. V. The Legal Regulation of the Compulsory State Social Insurance Against an Accident at Work and an Occupational Disease, which Cause Disablement. – Qualifying scientific work published on the rights of the manuscript.

The dissertation is for the scientific degree of Candidate of Legal Sciences in specialty 12.00.05 «Labour Law; Social Security Law». – Yaroslav Mudryi National Law University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2019.

The work presents a study of theoretical and practical aspects of legal regulation issues related to the compulsory state social insurance against an accident at work and occupational disease. It describes the essence of the concept and principles of social insurance against an accident at work and occupational disease. This dissertation determines the legal status of its subjects and studies the notion of an accident at work and occupational disease. It also outlines peculiarities of providing certain types of insurance payments.

As a result of the theoretical research, the dissertation formulates proposals for amending the present legislation, which will improve the legal regulation of

the compulsory state social insurance against an accident at work and occupational disease.

Keywords: social protection, social security, social insurance, insured event, social risk, accident, occupational disease, disability, insured person, policyholder, insured, insurer, financial security, social services, insurance payments.

Відповідальний за випуск
доктор юридичних наук, професор
О. М. Ярошенко

Підписано до друку 25.02.2019. Формат 60x90 .
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Ум. друк. арк. 0,7. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 286

Друкарня
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.